

Акаг. Георги МАРКОВ, председател на сдружение „България помни“:

ВСЯКА МЪДРА НАЦИЯ ПРАВИ ПАМЕТНИЦИ - НА ГЕРОИТЕ ЗА ПРИМЕР И НА ЖЕРТВИТЕ ЗА ПОУКА

- Сдружение „България помни“ през 2014 г. се зае с идеята за изграждане на мемориал в памет на гражданите и цивилните жертви от бомбардировките през Втората световна война. Защо освен жеста на „Мати България“ през 1992 г. - една морена в градинката зад Народното събрание в памет на загиналите от бомбардировките през 1943-1944, нищо не е направено толкова години?

- Идеята за паметник или мемориал е поставяна нееднократно. Морената е реален, но твърде скромнен знак. За да стане реалност един паметник, не е достатъчно само обсъждане на идея. Необходими са конкретни административни действия, а те бяха извършени от инициативен комитет и създаденото по-късно сдружение „България помни“. Това е инициатива на гражданското общество в най-чист вид.

Трудно е да се отговори защо досега е направено съвсем малко за почитане паметта на тези жертви. Комплексът на малкия човек, страхът да не се разсърди някой по-голям и по-силен, пипкавите административни процедури, изискващи немалки усилия и време, склонността да се политизира всяко подобно начинание, днешните сложни и трудни времена, в които проблемите на ежедневие като че ли доминират над моралните ценности и притъпяват нормалния човешки усет към историческа памет и поука - като се вземе от всичко по малко, може да се намери отговор на въпроса.

- В исторически план какви са целите и значението на бомбардировките от 1941 г. до 1944 г. и чие дело са те?

- Бомбардировките през април 1941 г. са извършени от югославски и британски бомбардировачи над Кюстендил, София, Ихтиман и др. През лятото на 1941 г. има няколко нощни бомбардировки в Североизточна България, които най-вероятно са от единични съветски самолети от ВВС на Черноморския флот, загубили ориентация и не намерили целите - пристанището в Костанца и транспортни възли в Румъния. През 1943-1944 г. бомбардировките са извършени от ВВС на Великобритания и САЩ при операция „Point Blank“ (б.р. прицел от упор), планирани са и са имали за цел българското правителство да бъде заставено да изтегли от Гърция и Югославия своите осем дивизии. Това би принудило Вермахта да предислоцира там свои сили от други фронтове, за да защити Балканско-средиземноморския регион. В политически аспект бомбардировките целят формиране на силни негативни настроения сред българското население, което да окаже натиск върху правителството за излизане на България от войната. Както е известно, и двете цели не са постигнати. Впрочем и двете враждуващи страни използват бомбардирването на цивилни обекти в Лондон, Ковънтри, Дрезден, Хамбург, Хирошима, Нагазак за постигане на психологически резултат.

- Какви са последиците за България?

- Щетите са огромни за малка и бедна страна като нашата. В най-пострадалата София са засегнати 11 806 сгради - напълно разрушени са 3711, полуразрушени 2688, леко повредени 636, напълно изгорели 519, полуизгорели 108. С изпочупени прозорци са 85% от сградите, тежки щети понесат електро- и водоснабдяването. По данни на военното разузнаване, чиито доклади са подробно изучени от Румен Руменин в книгата му „Летящи крепости над България“, загиват близо 1500 цивилни граждани, а 1300 са ранени.

- Казвате, че „всички, загинали в тези бом-

бардировки, са истинска жертва на едно военно престъпление“. Кое прави тези бомбардировки „възмутителни“ по думите ви?

- През 1899 г. и 1907 г. в Хага се провеждат международни конференции, които приемат документи с правила за водене на война. В тях изрично са забранени бомбардировките на граждански обекти и цивилни лица. От цивилизационна гледна точка е недопустимо по време на война преднамерено да се убиват беззащитни цивилни граждани, повечето жени, деца и възрастни хора, да се унищожават граждански обекти като болници и училища. Военно престъпление е да заповядаш такива бомбардировки.

При бомбардировките над София пострадали са сградите на Народния театър, църквата от XI век „Свети Спас“, Градската библиотека, католическата катедрала „Свети Йосиф“, Софийската синагога и Духовната академия. Градският център е сринат.

Фотограф Никола ГРУЕВ

Военно престъпление е да използваш бомби-игралки, предназначени да осакатяват деца.

- Първата англо-американска бомбардировка над София е на 14 ноември 1943 г. и до 2 септември 1944 г. са над 100 общо над страната. Атакувани са основно граждански обекти. Твърди се, че заповедта е на Чърчил, на когото се приписва фразата: „София трябва да бъде изравнена със земята и в развалините ѝ да се засеят картофи!“ С какво толкова сме ядосали антинацистката коалиция?

- Самият факт, че сме съюзници на Германия и че сме обявили война на Великобритания и САЩ, е достатъчен да бъдем определяни като легитимна цел. Развитието по фронтовете в Европа през втората половина на 1943 г. прави актуален и балканският театър на военните действия. На Техеранската конференция през ноември е постигнато съгласие между тримата големи да бъдат предприети конкретни действия на него чрез масирани въздушни бомбардировки със споменатите вече две основни цели. Основен инициатор е Великобритания, считаща Балканите за своя зона на интереси. Даже и да има някакъв личен мотив (Чърчил в спомените си ни нарича „чакали, чиято дейност не може повече да се толерира“), все пак доминираща са военнополитическите съображения.

- Нормално ли е изграждането през 2010 г. в София на паметник на американските летци,

бомбардирани столицата ни?

- Истината изисква да посочим, че на него пише: „На всички американци, които служиха в България по време на Втората световна война.“ Паметникът е дарение от Почетната артилерийска рота на Масачузетс. Административната процедура е спазена. Не бихме желали да противопоставяме двата паметника. Всяка мъдра нация прави паметници на своите герои за пример и на своите жертви за поука. Искаме жестоката и незаслужена участ на невинно загиналите да намери място в историческата памет на нацията и на всеки гражданин.

- Има ли яснота какво ще представлява паметникът, как ще се финансира и къде ще бъде поставен?

- В момента е обявен конкурс за изготвяне на идеен проект на мемориала. Той се провежда съвместно със Съюза на архитектите в България и след неговото приключване ще стане ясно какво ще представлява паметникът и кой ще е авторът. Едно от условията на идейния проект е паметникът да има интраактивна компонента - т.е. гражданите с мобилни устройства да могат да разглеждат документални свидетелства и фотографии от събитията, запазени спомени за тях.

След проведени две срещи с главния архитект на София в официално свое писмо до Столичния общински съвет той изрази становище, че няма пречки този паметник да бъде изграден в градинката зад Руската църква, между сградите на бившата руска легация и БАН. Финансирането на проекта е изцяло с дарителски средства.

- Въпреки заявеното, че този мемориал не е свързан с политика, не мислите ли, че ще се отвори дискусия, която разделя обществото?

- Живеем в сложни времена. Съзнаваме, че инициативата ни може да бъде използвана в пропаганден план, но ние няма да сме част от такива действия. Това не е нашата цел. Трагичната съдба на невинно загиналите в бомбардировките е повод да дадем на децата и внуците ни ориентир за основните ценности на хуманизма и за формиране нетърпимост към насилието във всичките му прояви. Дължни сме

да си задаваме въпроса: има ли кауза, която да оправдава избиването на цивилни, невъоръжени хора? Този паметник може да ни даде конкретен еднозначен отговор.

Като благодаря на в. „Трета възраст“ за проявения интерес към дейността на Сдружение „България помни“, се обръщам към неговите читатели с апел да прегледат своите семейни архиви за снимки, спомени и други материали за тези трагични събития. Ще бъдем признателни, ако те ги споделят с нас било директно, било чрез редакцията на вестника, за да бъдат използвани на нашия сайт и в интраактивната част на бъдещия мемориал.

Ема ИВАНОВА

Дарителска сметка

BIC: SOMBBGSF

IBAN: BG56 SOMB 9130 1058 3743 03

ОБЩИНСКА БАНКА АД

ВЕЧЕ СЕ ДВИЖА ИЗПРАВЕНА И НИМАМ НИКАКВИ БОЛКИ

Преди 4 години заминах за Гърция на работа. След преумора получих силни болки в кръста и десния крак. Започнах да се превивам и накуцвам. В Гърция се лекувах с инжекции и таблетки, но ефект нямаше. Пристигнах у нас и от мои близки научих за кабинети „БИО ЕНЕРГО СПЕКТЪР“ - София, ул. „Поп Богомил“ 35 (до трамв. сп. „Лъвов мост“), тел. 988-65-40 и 0889628691, и Възстановителния им СПА център - кв. „Лозенец“, ул. „Ст. Заимов“ 14 (до х. „Хемус“ и IV РПУ), тел. 963-56-92 и 0896691827. Започнах процедури - специален японски масаж, физиотерапия, гимнастика, мануална терапия. Още на втората процедура почувствах подобрене. Сега, в края на лечебния курс мога да кажа, че вече се движам изправена и нямам никакви болки, за което благодаря на целия екип. Ю. Кънчева, Тетевен